

Informácia o vývoji individuálnych sťažností proti Slovenskej republike, ktoré prijali medzinárodné mechanizmy systému Organizácie Spojených národov v oblasti dodržiavania ľudských práv a základných slobôd za rok 2024

Slovenská republika ako zmluvná strana základných ľudskoprávných dohovorov uznala príslušnosť ôsmich výborov Organizácie Spojených národov (ďalej len „OSN“), a to Výboru OSN pre ľudské práva, Výboru OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, Výboru OSN na odstránenie rasovej diskriminácie, Výboru OSN proti mučeniu, Výboru OSN pre odstránenie diskriminácie žien, Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Výboru OSN pre práva dieťaťa a Výboru OSN pre nedobrovoľné zmiznutia (ďalej aj ako „Výbor“) prijímať a posudzovať sťažnosti jednotlivcov, skupín jednotlivcov alebo mimovládnych organizácií nachádzajúcich sa pod jej jurisdikciou, ktorí namietajú porušenie práv Slovenskou republikou.

V sledovanom období od 1. januára 2024 do 31. decembra 2024 bola proti Slovenskej republike podaná jedna nová individuálna sťažnosť adresovaná Výboru OSN pre práva dieťaťa.

Z predchádzajúcich rokov pokračujú tri konania pred Výborom OSN pre ľudské práva, jedno konanie pred Výborom OSN na odstránenie rasovej diskriminácie a tri konania pred Výborom OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.

V roku 2024 bolo prijaté rozhodnutie v jednej zo sťažností pred Výborom OSN pre ľudské práva.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky je komunikačným subjektom za Slovenskú republiku v procesoch v rámci mechanizmov zmluvných orgánov systému OSN. Rezort diplomacie v spolupráci s vecne príslušnými rezortami, Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky a ďalšími orgánmi a inštitúciami spracováva stanoviská k individuálnym sťažnostiam v mene Slovenskej republiky a následne ich postupuje relevantnému Výboru OSN.

Prehľad prebiehajúcich konaní o sťažnostiach proti Slovenskej republike pred jednotlivými výbormi OSN

1. Výbor OSN pre ľudské práva

a) Sťažnosť A. A. J. proti Slovenskej republike (č. 3193/2018)

Sťažovateľ, občan Ruskej federácie, namietal porušenie čl. 7 **Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach**, ktorý sa týka „*zákazu mučenia alebo krutého, neludského alebo ponižujúceho zaobchádzania*“. Súčasne žiadal Výbor, aby vydal predbežné opatrenie, prostredníctvom ktorého by sa mala Slovenská republika zdržať konania pri vydávaní sťažovateľa do Ruskej federácie, a to až do ukončenia konania prebiehajúceho pred Výborom.

Výbor v nóte č. G/SO 215/51 SVI (9) zo dňa 21. júna 2018 vydal predbežné opatrenie, v ktorom žiadal, aby sa počas posudzovania predmetnej veci Slovenská republika zdržala vydania A.A.J. do Ruskej federácie.

Slovenská republika žiadosti Výboru, aby sa zdržala vydania menovaného do Ruskej federácie, nevyhovela, a to na základe rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 24. marca 2016 a z 8. februára 2018, ktorým sa zamietla sťažnosť A. A. J., ako aj nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 2. mája 2018.

A. A. J. bol dňa 17. júla 2018 slovenskými orgánmi vydaný do Ruskej federácie. Generálna prokuratúra Ruskej federácie v rámci extradičného konania zaručila, že budú menovanému poskytnuté všetky možnosti ochrany, vrátane pomoci advokátov, nebude vystavený mučeniu, krutým, neľudským a ľudskú dôstojnosť ponižujúcim formám zaobchádzania alebo trestu.

Slovenská republika namietala prijateľnosť predloženej sťažnosti. Stanovisko Slovenskej republiky bolo Výboru zaslané 18. júla 2018.

S cieľom preveriť dodržiavanie diplomatických záruk zo strany Ruskej federácie, Slovenská republika prostredníctvom Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Moskve vykonala v roku 2019 monitorovaciu návštevu A. A. J. vo väzenskom zariadení, z ktorej jednoznačne vyplynulo, že záruky poskytnuté ruskou stranou vo vzťahu k A. A. J. sa reálne vykonávali v praxi a neboli dôvod ich spochybňovať.

Výbor 24. októbra 2022 oznámil, že o prijateľnosti sťažnosti bude rozhodovať spolu s meritom a zároveň vyzval Slovenskú republiku, aby mu do 24. februára 2023 predložila vyjadrenie k meritu veci.

Slovenská republika zaslala svoju odpoveď dňa 28. februára 2023, odvolávajúc sa na zistenia Ústavného súdu Slovenskej republiky a berúc do úvahy závery ESLP s povinnosťou dodržiavať zákonnú úpravu týkajúcu sa lehôt väzby A. A. J. Slovenská republika prijala proaktívne opatrenia na zabezpečenie dodržiavania práv A. A. J. v súlade s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv.

Vo svojej odpovedi Slovenská republika žiadala, aby Výbor vyhlásil sťažnosť za neprípustnú z dôvodu prekážky *res iudicata*, nakoľko v predmetnej veci ESLP už rozhodol a nevyhovel ďalším novým žiadostiam.

Výbor dňa 16. júla 2024 vydal záverečné stanovisko (ďalej len „stanovisko“), ktorým konštatoval, že Slovenská republika porušila práva A. A. J. garantované čl. 7 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach - zákaz mučenia, v spojitosti s čl. 2 ods. 3 - právo na efektívny opravný prostriedok a čl. 1 Opčného protokolu k Paktu - nerešpektovanie kompetencie Výboru tým, že nebolo rešpektované predbežné opatrenie Výboru.

Výbor vo svojom stanovisku žiadal od Slovenskej republiky:

- a) overiť súčasný stav A. A. J. a naďalej pravidelne monitorovať jeho stav aj po vydaní a po prípadnom usvedčení a odsúdení;
- b) poskytnúť A. A. J. primerané odškodnenie za porušenie jeho práv;
- c) prijať všetky potrebné opatrenia, aby sa podobné porušenia v budúcnosti neopakovali;
- d) uverejniť stanovisko Výboru a zabezpečiť jeho rozšírenie v úradnom jazyku Slovenskej republiky.

Výbor súčasne požiadal Slovenskú republiku, aby ho do 27. januára 2025, informovala o opatreniach prijatých v súvislosti s vyššie uvedenými bodmi a) až d).

S cieľom overiť aktuálny stav A. A. J. Slovenská republika prostredníctvom Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Moskve vykonala 3. októbra 2024 osobnú monitorovaciu návštevu. Z vykonanej návštevy vyplynulo, že záruky poskytnuté ruskou stranou vo vzťahu k odsúdenému A. A. J. sú v praxi vykonávané.

Nakoľko stanoviská Výboru majú iba odporúčací charakter a nie sú právne záväzné, s poukázaním na rozhodnutie ESLP o neprijateľnosti sťažnosti A. A. J. z 24. marca 2016 ako aj nevyhoveniu žiadosti o vydanie predbežného opatrenia z 8. februára 2018, ktoré považuje Slovenská republika za prekážku *res iudicata*, Slovenská republika neplánuje odškodňovať A. A. J.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky stanovisko Výboru v anglickom jazyku preložené aj do slovenského jazyka odoslalo vecne príslušným rezortom a inštitúciám na jeho ďalšie využitie, ako aj na jeho rozšírenie, za účelom oboznámenia sa s jeho znením a možnosti ďalšieho využitia stanoviska pri budúcom prijímaní rozhodnutí.

Stanovisko bolo uverejnené v zmysle požiadavky Výboru na webstránke Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, v anglickej aj slovenskej jazykovej verzii.

V zmysle požiadavky Výboru bude vypracované odpovedné stanovisko v mene Slovenskej republiky odoslané Výboru.

b) Sťažnosť A. L. proti Slovenskej republike (č. 4094/2022)

Sťažnosť Z. D. proti Slovenskej republike (č. 4263/2022)

Sťažovateľ A. L. namieta porušenie dvoch článkov **Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach**, konkrétne čl. 25 písm. a) „*každý občan má právo a možnosť bez akýchkoľvek rozdielov a bez neodôvodnených obmedzení zúčastňovať sa na vedení verejných záležitostí priamo alebo prostredníctvom slobodne volených zástupcov*“ a čl. 27 „*v štátoch, kde existujú etnické, náboženské alebo jazykové menšiny, nebude sa im príslušníkom upierať právo, aby spolu s ostatnými príslušníkmi menšiny užívali svoju vlastnú kultúru, vyznávali a prejavovali svoje vlastné náboženstvo alebo používali svoj vlastný jazyk*“.

Slovenská republika v prvej fáze namietala prijateľnosť predloženej sťažnosti. Stanovisko Slovenskej republiky vypracované Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky bolo Výboru zaslané 12. septembra 2022.

Výbor 18. novembra 2022 oznámil, že o prijateľnosti sťažnosti bude rozhodovať spolu s meritom veci a zároveň vyzval Slovenskú republiku, aby mu do 20. marca 2023 predložila vyjadrenie k meritu veci.

Sťažnosť Z. D. je svojou podstatou identická so sťažnosťou A. L., preto Výbor rozhodol, že o sťažnostiach bude rozhodovať naraz.

Vzhľadom na spojenie vecí Výbor stanovil novú lehotu na predloženie vyjadrenia Slovenskej republiky k prijateľnosti a meritu oboch sťažností, a to v termíne do 18. apríla 2023.

Slovenská republika zaslala vyjadrenie k prijateľnosti a meritu sťažnosti v stanovenom termíne 18. apríla 2023. K tomuto stanovisku vlády Slovenskej republiky sa vyjadril sťažovateľ 29. mája 2023. Slovenská republika následne využila svoje oprávnenie v zmysle procedurálnych pravidiel Výboru a dňa 17. augusta 2023 zaslala svoju odpoveď na uvedené vyjadrenie sťažovateľa.

Výbor svoje stanovisko zatiaľ neprijal.

c) Sťažnosť J. P. proti Slovenskej republike (č. 4064/2021)

Sťažovateľ namieta porušenie dvoch článkov **Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach**, konkrétne čl. 19 ods. 2 „*právo na slobodu prejavu*“ (zahŕňa slobodu vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky každého druhu bez ohľadu na hranice, či už ústne, písomne alebo tlačou, prostredníctvom umenia alebo akýmkoľvek inými prostriedkami podľa vlastnej voľby) a čl. 26 „*rovnosť pred zákonom*“ a „*právo na rovnakú ochranu zákona bez akejkoľvek diskriminácie*“ (ochranu proti diskriminácii z akýchkoľvek dôvodov, napr. podľa rasy, farby pleti, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného presvedčenia, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku a rodu).

Slovenská republika v prvej fáze namietala prijateľnosť predloženej sťažnosti. Stanovisko Slovenskej republiky vypracované Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky bolo Výboru zaslané 2. augusta 2022.

Výbor 16. novembra 2022 oznámil, že o prijateľnosti sťažnosti bude rozhodovať spolu s meritom a zároveň vyzval Slovenskú republiku, aby mu do 16. marca 2023 predložila vyjadrenie k meritu veci.

Slovenská republika zaslala vyjadrenie k prijateľnosti a meritu sťažnosti v stanovenom termíne, dňa 13. marca 2023, čo Výbor potvrdil.

Výbor rozhodnutie v danej veci zatiaľ neprijal.

2. Výbor OSN na odstránenie rasovej diskriminácie

a) Sťažnosť F. S. proti Slovenskej republike (č. 80/2022)

Sťažovateľ namieta porušenie dvoch článkov **Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie**, konkrétne čl. 2 ods. 1 písm. a) a čl. 5 písm. c) „*zákaz a odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách pri používaní politických práv – právo zúčastňovať sa na voľbách, voliť a byť volený, právo účasti vo vláde, ako aj zúčastňovať sa na správe verejných vecí na všetkých stupňoch a právo vstupu za rovnakých podmienok do verejných služieb*“.

Slovenská republika v prvej fáze namietala prijateľnosť predloženej sťažnosti. Stanovisko Slovenskej republiky vypracované Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky bolo Výboru zaslané 7. apríla 2022.

Sťažovateľ zaslal 14. júna 2022 Výboru vyjadrenie k stanovisku vlády. Od tohto momentu nebol v danej veci žiaden vývoj. Slovenská republika v súčasnosti čaká na vyjadrenie Výboru.

3. Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím

a) Sťažnosť V. S. proti Slovenskej republike (č. 77/2020)

Sťažovateľ namietal porušenie **Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím**, čl. 4 „*všeobecné záväzky*“, podľa ktorého Slovenská republika nezabezpečila, aby Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s., postupovala v zmysle predmetného dohovoru. Ďalej namietal porušenie čl. 9 ods. 1 písm. a) a b) „*odstránenie prekážok a bariér pre zdravotne postihnutých*“ a ods. 2 písm. f) „*podpora primeraných foriem asistencie*“. Namietané bolo aj porušenie čl. 21 „*sloboda prejavu a presvedčenia a prístup k informáciám*“, čl. 25 „*zdravie*“ a čl. 26 „*habilitácia a rehabilitácia*“ z dôvodu, že Slovenská republika sťažovateľovi nezabezpečila rehabilitáciu na základe individuálnych požiadaviek a postihnutia.

Slovenská republika v prvej fáze namietala prijateľnosť predloženej sťažnosti. Stanovisko Slovenskej republiky vypracované Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky bolo zaslané výboru 29. apríla 2020. Výbor 28. mája 2020 oznámil, že o prijateľnosti sťažnosti bude rozhodovať spolu s meritom a zároveň vyzval Slovenskú republiku, aby mu do 30. novembra 2020 predložila vyjadrenie k meritu veci.

Stanovisko Slovenskej republiky bolo Výboru zaslané 25. novembra 2020. Sťažovateľ zaslal k tomuto vyjadreniu vlády Slovenskej republiky svoje stanovisko 21. septembra 2021.

Slovenská republika v súčasnosti čaká na vyjadrenie Výboru.

b) Sťažnosť L. Č. proti Slovenskej republike (č. 78/2020)

Sťažovateľka namietala porušenie **Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím**, čl. 15 „*ochrana pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním*“, čl. 16 „*ochrana pred vykorisťovaním, násilím a zneužívaním*“ so zreteľom na rodový aspekt. Súčasne namietala porušenie čl. 13, podľa ktorého Slovenská republika sťažovateľke nezabezpečila „*účinný prístup k spravodlivosti*“, ako aj čl. 5 a 6, nakoľko Slovenská republika nezabezpečila všetky „*prostriedky na plné a rovnaké vykonávanie ľudských práv a základných slobôd pre ženy so zdravotným postihnutím*“.

Slovenská republika v prvej fáze namietala prijateľnosť predloženej sťažnosti. Stanovisko Slovenskej republiky vypracované Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky bolo zaslané Výboru 15. apríla 2020. Výbor 24. marca 2021 oznámil, že o prijateľnosti sťažnosti bude rozhodovať spolu s meritom a zároveň vyzval Slovenskú republiku, aby mu do 24. septembra 2021 predložila vyjadrenie k meritu sťažnosti.

Stanovisko Slovenskej republiky k meritu sťažnosti bolo zaslané 22. septembra 2021. V stanovisku sa uvádza, že neboli porušené práva sťažovateľky vyplývajúce z Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Slovenská republika prostredníctvom Stálej misie OSN v Ženeve obdržala od Výboru v septembri 2022 komentár sťažovateľky k stanovisku Slovenskej republiky. Výbor súčasne oznámil, že pokiaľ žiadna zo strán už nehodlá predložiť doplňujúce informácie, sťažnosť je procedurálne pripravená na rozhodnutie.

V súčasnosti sa čaká na prijatie finálneho rozhodnutie zo strany Výboru.

c) Sťažnosť M. V. proti Slovenskej republike (č. 97/2022)

Sťažovateľ namieta porušenie dvoch článkov **Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím**, konkrétne čl. 5 „*rovnosť a nediskriminácia*“ a čl. 24 „*vzdelávanie*“.

Slovenská republika v prvej fáze namietala prijateľnosť predloženej sťažnosti, nakoľko sťažovateľ nespĺnil podmienku podľa čl. 2 písm. d) Opčného protokolu, a teda neboli vyčerpané všetky dostupné vnútroštátne opravné prostriedky. Stanovisko Slovenskej republiky vypracované Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky bolo zaslané Výboru 18. októbra 2022.

27. novembra 2023 Výbor informoval Slovenskú republiku, že posúdi prijateľnosť sťažnosti spolu s jej meritom.

Slovenská republika v stanovisku k meritu sťažnosti uviedla, že v prípade, ak sťažovateľ má záujem o vzdelanie na strednej odbornej škole, právny poriadok Slovenskej republiky, aj s ohľadom na Dohovor a Opčný protokol, disponuje v súčasnosti dostatočnou právnou úpravou na to, aby sťažovateľ mohol nadobudnúť nižšie stredné vzdelanie. Zároveň Slovenská republika konštatovala, že námietky sťažovateľa ohľadom pretrvávajúceho diskriminačného zaobchádzania nie sú postavené na pravde, nemajú oporu v právnych predpisoch a diskriminácia z dôvodu zdravotného stavu sťažovateľa ani nenastala. Stanovisko Slovenskej republiky k meritu sťažnosti vypracované v spolupráci s Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky bolo Výboru zaslané 12. júna 2024.

Slovenská republika prostredníctvom Stálej misie OSN v Ženeve obdržala od Výboru v októbri 2024 komentáre sťažovateľa k stanovisku Slovenskej republiky. Výbor súčasne oznámil, že z procedurálneho hľadiska je sťažnosť pripravená na posúdenie a rozhodnutie Výborom.

V súčasnosti sa čaká na prijatie finálneho rozhodnutia zo strany Výboru.

4. Výbor OSN pre práva dieťaťa

a) Sťažnosť F. F. B. proti Slovenskej republike (č. 245/2024)

Sťažovateľka namieta porušenie viacerých článkov **Dohovoru o právach dieťaťa**, konkrétne: čl. 7 - *právo dieťaťa na totožnosť a štátnu príslušnosť*, čl. 8 - *právo dieťaťa na zachovanie jeho totožnosti, vrátane štátnej príslušnosti* a čl. 2 – *nediskriminácia* - v spojení s čl. 7 a čl. 8.

Sťažnosť bola predložená Výboru už 19. decembra 2022 a neskôr bola 23. októbra 2023 doplnená na žiadosť Výboru.

V nadväznosti na žiadosť Výboru, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky v spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky vypracovalo „Stanovisko vlády SR k prijateľnosti a k meritu sťažnosti č. 245/2024 proti Slovenskej republike podanej Výboru OSN pre práva dieťaťa“.

Slovenská republika v predmetnom stanovisku namieta prijateľnosť predloženej sťažnosti, nakoľko sťažnosť nespĺňa podmienky prijateľnosti, konkrétne podľa čl. 7 písm. e), keďže

neboli vyčerpané všetky dostupné vnútroštátne prostriedky nápravy a čl. 7 písm. c), oznámenie predstavuje zneužitie práva predložiť také oznámenie.

K meritu sťažnosti Slovenská republika označila sťažnosť za neopodstatnenú.

Navrhované stanovisko vlády Slovenskej republiky bude v blízkej dobe predmetom rokovania vlády Slovenskej republiky, a po jeho schválení bude stanovisko vlády Slovenskej republiky vo Výbore stanovenom termíne predložené Výboru do Ženevy prostredníctvom Stálej misie OSN v Ženeve.